

Tipuri de competențe și conținuturi necesare în situații de comunicare profesională din mediul economic

Nina IVANCIU, Antoaneta LORENTZ, Roxana BÂRLEA, Mihaela IVAN

ABDALLAH-PRETCEILLE Martine

Compétence culturelle, compétence interculturelle. Pour une anthropologie de la communication, Le Français dans le monde, numéro spécial, «Cultures, culture», janvier 1996, p. 28-38

Pornind de la evidența că învățarea unei limbi cere o triplă competență, lingvistică, comunicativă, culturală, articolul se concentrează asupra ultimelor două tipuri de competențe, regândite dintr-o perspectivă antropologică.

După evidențierea limitelor unui demers didactic întemeiat pe studii culturaliste, care valorizează „cultura obiect” și fundamentează competența culturală (cunoașterea modelelor culturale), autoarea privilegiază viziunea dinamică asupra culturii („cultura în act”), bază a ceea ce numește competență interculturală. Acest concept, complementar celui de competență culturală, este definit în termenii analizei și înțelegerii *utilizării* elementelor culturale în situații de interacțiune. Articolul pune astfel în prim plan o direcție didactică centrată nu atât pe cunoașterea normei culturale cât pe capacitatea de a percepe strategiile de manipulare a acestei norme (formă de retorică culturală). Interlocutorii, mai cu seamă cei provenind din culturi diferite, nu se conformează întotdeauna normelor și modelelor reportiate, de unde și aspectul aleatoriu, imprevizibil, caracteristic îndeosebi situațiilor de comunicare în context pluricultural.

ANQUETIL Mathilde

Apprendre à être un médiateur culturel en situation d'échange scolaire, Le Français dans le monde. Recherches et applications, janvier 2003, p. 121-135

Articolul propune câteva piste pentru o didactică a competențelor în materie de mediere lingvistică, culturală și comunicativă, necesare pregătirii subiecților pentru interacțiuni interculturale: crearea unor situații de contact intercultural în care subiecții își adaptează comportamentul practic, verbal și cultural astfel încât să facă posibil un „spațiu de înțelegere”; predarea progresivă a competențelor de mediere; valorizarea competențelor prin inserarea lor în curriculum.

Sunt detaliate în continuare mijloacele pertinente în situații de mediere lingvistică: acte de vorbire, sinonime și parafraze, registre de limbă, expresii purtătoare de implicit cultural etc. În privința medierii culturale, reflecțiile se orientează spre două domenii: factorii culturali cu impact asupra comunicării interculturale (uzaj social și relații ierarhice, stiluri de comunicare interpersonală și mentalități etc.); faptele de cultură care, într-o analiză comparată, se dovedesc surse de neînțelegere (de conflicte), dar care interesează prin aspectul lor diferit (cultură cotidiană, societate și instituții, istorie, mentalități, arte).

Puncte conexe: operații de mediere culturală, materializabile în activități didactice (compararea a două culturi, modalități de interacțiune, soluționarea conflictelor culturale...).

BAUMGRATZ-GANGL Gisela

Compétence transculturelle et échanges éducatifs (1990), trad. din germană, Paris: Hachette FLE, 1993

În capitolul 3 al lucrării, consacrat fundamentelor teoretice ale competenței transculturale, se evidențiază diferența dintre competența de comunicare însușită într-un cadru școlar și competența

achiziționată în contexte reale de comunicare, proprii comunității a cărei limbă-țintă este învățată. În primul caz, studentul asimilează cunoștințe despre limba străină, respectiv despre utilizarea ei în situații anticipate. Saltul de la cunoaștere la acțiune în situații de comunicare reale implică interiorizarea nuanțelor semantice, a nivelurilor stilistice și a procedurilor retorice specifice experienței sociale, imposibil de dobândit în afara respectivei comunități culturale. Capitolul 4 pledează pentru o gramatică orientată acțional și sugerează elaborarea unei gramatici modale care să facă legătura cu analiza particularităților culturale ale retoricii din diverse domenii sociale. Se conturează astfel o abordare pragmatico-semantică a limbii străine, în cadrul căreia prioritatea revine aspectelor retorice ale limbii și ale utilizării ei.

Probleme conexe: definirea unui curs; modalități de exploatare didactică a documentelor culturale.

BEACCO Jean-Claude

Les dimensions culturelles des enseignements de langue, Paris: Hachette, 2000

Autorul introduce noțiunea de cultură-civilizație, desemnând un obiect didactic complex, ireductibil la sensul fiecăreia din cele două elemente. Componenta culturală a didacticii limbilor este definită în termenii competențelor pentru a se crea o omogenitate între planul lingvistic (unde sunt mobilizate o serie de tipologii de competențe: competența de interacțiune, de înțelegere, discursivă, textuală, lexicală...) și dimensiunile culturale cu sens de cunoaștere sau de educație.

În continuare, este descris obiectul didactic „cultură-civilizație” pe baza a patru tipuri de competențe, inspirate de *Cadrul european comun de referință* (elaborat de Consiliul Europei): *savoir-faire* (capacitatea de utilizare a cunoștințelor culturale); *savoirs* (ansamblu de cunoștințe de diverse tipuri); *savoir être* (aspecte ale personalității: atitudini, reprezentări etc.); *savoir interpréter* (capacitate interpretativă în raport cu realitățile sociale).

Problematice conexe: tipuri de discursuri referitoare la cultură-civilizație; finalități didactice ale obiectului cultură-civilizație; educație interculturală; programe și practici pedagogice.

BLANC Jacques, CARTIER Jean-Michel, LEDERLIN Pierre

Scénarios professionnels, Paris: Clé International, 1994 / 1995

Metoda, adresată debutanților în franceză, urmărește o serie de competențe parțiale: înțelegerea, respectiv redactarea unor documente (scrisori, facturi, rapoarte, contracte etc.) și însușirea comunicării orale în situații profesionale prin conversații, comentarii, explicații, argumentare etc. Domeniile abordate sunt centrate pe întreprinderile europene.

Studenții au de realizat o serie de sarcini (*tâches*) profesionale grație cărora descoperă și asimilează elementele de care au nevoie pentru o comunicare eficientă în situații profesionale.

BLOOMFIELD Anatole, TAUZIN Béatrice

Affaires à suivre. Cours de français professionnel de niveau intermédiaire, Paris: Hachette, 2001

Cursul, adresat studenților cu un nivel intermediar de franceză, structurează conținuturile tematice în trei module, focalizate pe aspecte ale vieții economice și ale vieții întreprinderilor, precum: organigrama întreprinderii, forme juridice, recrutare, condiții de muncă, relația întreprinderii cu partenerii ei (alte întreprinderi, bănci, clienți...). Legătura dintre cultură și comportamente este tratată într-o secțiune aparte din fiecare unitate a metodei.

BOISSAT Danielle

Formation à la communication interculturelle: un dispositif didactique réflexif en réseau, *Les langues modernes*, no 3, 2002, p. 29-41

După o serie de constatări privind dobândirea competenței interculturale, autoarea avansează, pornind de la situații interculturale concrete, câteva ipoteze în legătură cu normele de comunicare. Dispozitivul didactic propus conduce, spre exemplu, la compararea diverselor practici comunicative, la

relativizarea sau generalizarea regulilor de comportament comunicativ precum și la evaluarea soluțiilor de compromis în contextul comunicării interculturale.

BOLTEN Jürgen

Intercultural Business Communication: An Interactive Approach, Exploring the Rhetoric of International Professional Communication: An Agenda for Teachers and Researchers, edited by Carl R. Lovitt, Dixie Goswami, New York: Baywood Publishing Company, Inc., 1998, p. 139-155

Autorul, specialist în comunicarea interculturală în afaceri, se concentrează pe relația dintre cultură și comunicare în context profesional. Articolul distinge între „cunoștințe culturale” și „acțiunea în context intercultural”, conceptul de interculturalitate fiind înțeles ca un proces interacțional. Pe parcursul acestui proces, prin sinergie, este generat un nou construct de ordin cultural servind comunicarea eficientă dintre interlocutori. Reușita activităților didactice de simulare a schimburilor verbale în situații profesionale interculturale, având drept obiectiv competența interculturală, depinde, susține autorul, de gradul de autenticitate al acestor activități.

BOURGUIGNON Claire

La communication professionnelle internationale. Contrainte et liberté, Paris: L'Harmattan, 1998

Partea a doua a lucrării, articulată în jurul trinomului limbă / instrument de comunicare / lume profesională, cercetează relația dintre subiectul uman și „limba federativă cu scop profesional”, adică limba (engleza, de regulă) folosită în comunicarea internațională într-un cadru profesional. Această limbă, care nu este limba maternă a subiectului profesional, vehiculează o cultură în sens larg și o cultură profesională, exterioare participanților la interacțiune. Finalitatea didactică a cercetării constă într-o reflecție transversală asupra strategiilor prin care studenții, viitori membri ai comunității profesionale, își pot însuși ritualurile profesional-lingvistice.

BOYER Henri

L'incontournable paradigme des représentations partagées dans le traitement de la compétence culturelle en français, Études de linguistique appliquée, no. 98, „Langues et curriculum. Contenus, programmes et parcours”, avril-juin 1995, p. 333-340

Se evidențiază complexitatea competenței de comunicare, compusă din trei categorii de competențe: culturală, referențială (de tip enciclopedic) și lingvistică - aici sunt articulate cunoștințe și capacități practice de natură verbală (lexicale, fonetice, lexicale, socio-pragmatice, discursiv-textuale...), respectiv paraverbală (oral: mimică, gesturi; scris: grafie).

Competența culturală, centrală pentru competența de comunicare, conține reprezentări împărtășite constituind „imaginea etno-socio-culturală” și inspirând atitudinile membrilor comunității. Într-un demers intercultural, competența culturală include un sector special, compus din reprezentări interculturale ale căror stereotipii se cuvine a fi identificate și depășite printr-o examinare critică.

BRUCHET Janine, TAUZIN Béatrice

Le français à grande vitesse. Objectif Entreprise. Niveau moyen, Paris: Hachette, 1994

Cursul își propune să consolideze și să îmbogățească cunoștințele de franceză curentă, pe care se greșează limbajul afacerilor, în scopul realizării de către studenți (deja inițiați în franceză) a unor sarcini profesionale (înțelegerea ofertelor de muncă și redactarea de răspunsuri, prezentarea întreprinderii, organizarea unor călătorii de afaceri...).

Textele propuse spre exploatare didactică sunt centrate pe economia franceză și derularea afacerilor în Franța. La sfârșitul fiecărui dosar sunt prezentate documente (articole de presă, statistici...) cu informații despre diverse țări europene. Exercițiile, dialogurile înregistrate și jocurile de roluri îi pregătesc pe utilizatori pentru a interacționa în situații reale.

Comunicarea fiind obiectivul prioritar, structurile gramaticale sunt abordate contextual (în situații profesionale).

BYRAM Michael

Culture et éducation en langue étrangère, traduit de l'anglais, Paris: Didier, 1992

Se definește expresia „studiu al culturii”, care include orice informație, cunoștințe sau atitudini în raport cu o cultură străină, și argumentează „dreptul de cetate” al acestuia în învățarea limbilor moderne. Limba și cultura fiind indisociabile, studierea culturii devine parte integrantă a didacticii limbilor.

Autorul distinge între „cunoștințe” și „date” culturale (capitolul 7), diferențierile fiind ilustrate printr-o cercetare empirică (analiză de manuale, interviuri, observații ale profesorilor și elevilor). Un model teoretic pentru didactica limbii și a culturii, inspirat de teoriile sociologice, antropologice, respectiv psihologice, este oferit în capitolul 8. Finalitatea modelului constă în dezvoltarea competenței culturale și interculturale a utilizatorilor limbii.

Probleme conexe: interdependența dintre tipurile de cunoștințe culturale reținute spre a fi predate și modul de concepere a unei programe didactice; metodologii și tehnici de predare / învățare a elementelor culturale.

BYRAM Michael, GRIBKOVA Bella, STARKEY Hugh

Développer la dimension interculturelle dans l'enseignement des langues: une introduction pratique à l'usage des enseignants, Strasbourg: Conseil de l'Europe. Division des Politiques linguistiques, 2002, extrait du site www.coe.int

Educația în scopul înțelegerii interculturale constituie una din activitățile esențiale ale Consiliului Europei.

Lucrarea are ca obiectiv să răspundă în mod teoretic și practic întrebărilor profesorilor referitoare la noua dimensiune, interculturală, a învățării limbilor străine.

BYRAM Michael, ZARATE Geneviève

La compétence socioculturelle dans l'apprentissage et l'enseignement des langues, Le Français dans le monde, numéro spécial, „Apprentissage et usage des langues dans le cadre européen”, juillet 1998, p. 70-95

Tipurile de competențe socioculturale se referă atât la cunoștințe (**savoirs**) cât și la abilitatea de a le utiliza (**savoir-faire**), la capacitatea de a învăța (**savoir-apprendre**) și la atitudini dovedind aptitudine interacțională (**savoir-être**). Fiecare dimensiune a competenței socioculturale este riguros descrisă și exemplificată.

Abordarea are implicații asupra formulării obiectivelor și a principiilor de progresie pedagogică, respectiv asupra evaluării competenței socioculturale.

CAMILLERI Carmel, éd., COHEN-EMERIQUE Margalit, éd.

Chocs de cultures: concepts et enjeux pratiques de l'interculturel, Paris: L'Harmattan, 1989

Din considerente pedagogice, autorii și-au structurat lucrarea după cum urmează: prezentarea noțiunilor fundamentale corelate categoriei de intercultural; analiza diverselor domenii în care sunt implicați specialiștii (profesori, cadre din întreprinderile naționale sau multinaționale etc.) plasați în situații pluriculturale; reflecții cu caracter general asupra modului de articulare a aspectelor teoretice și practice evocate în lucrare.

CARROLL Raymonde

Évidences invisibles: Américains et Français au quotidien, Paris: Seuil, 1987

În prim-planul cercetării se află neînțelegerile de ordin intercultural dintre francezi și americani. Lucrarea pune accentul pe identificarea punctelor de întâlnire dintre cele două culturi și a spațiului în care pot apărea neînțelegerile. Acestea sunt sesizabile la diverse niveluri de interacțiune interculturală.

CHANEY H. Lillian, MARTIN S. Jeanette

Intercultural Business Communication, second edition, New York: Prentice Hall, 2000

Globalizarea economiei impune ca studenții, viitori manageri, să fie sensibili la diferențele culturale, semnificative pentru o comunicare eficientă într-un mediu internațional de afaceri. Autorii (profesori, specialiști în comunicarea interculturală proprie întreprinderilor) selectează conceptele și competențele considerate esențiale reușitei interacțiunilor într-un atare cadru profesional.

Domeniile și conținuturile tratate (fapte de cultură, valori culturale, șoc cultural, comunicare verbală și non verbală, protocoale, practici de negociere...), analizele comparate, exemplificările și multiplele tipuri de exerciții / activități propuse studenților, constituie o sursă interesantă de inspirație pentru didacticile limbilor străine cu obiective specifice.

COLLES Luc, DUFAYS Jean-Louis, MAEDER Costantino

Enseigner le français, l'espagnol et l'italien: les langues romanes à l'heure des compétences, Paris: De Boeck / Duculot, 2003

Lucrarea vizează definirea unui model comun pentru învățarea celor trei limbi (franceză, spaniolă, italiană). Aspectele cele mai dezvoltate se referă, printre altele, la noțiunea de continuum între limbă și cultură, la practicarea înțelegerii reciproce (*intercompréhension*), la progresia învățării și la modurile de evaluare.

COSTE Daniel, MOORE Danièle, ZARATE Geneviève

Compétence plurilingue et pluriculturelle, Le Français dans le monde, numéro spécial, „Apprentissage et usage des langues dans le cadre européen”, juillet 1998, p. 8-50

Studiul încearcă relaționarea dintre competența de comunicare și competența culturală, respectiv pluriculturală, pornind de la miza politică a Europei de astăzi: promovarea pluralismului lingvistic și cultural.

Se definește, în continuare, noțiunea de competență plurilingvistică și pluriculturală, care nu are statutul de evidență nici în reflecțiile didactice, nici în aplicațiile pedagogice.

Inspirat de *Cadrul de referință european pentru predarea / învățarea limbilor*, articolul valorizează noțiunea de competență parțială. Aceasta este descrisă pe baza selectării uneia sau alteia din cele patru categorii de obiective propuse de modelul generic schițat de Consiliul Europei, pe care autorii le examinează în detaliu. Să amintim aici al patrulea obiectiv - capacitatea funcțională de a opera în contexte sociale determinate, precum domeniul profesional -, corelabil unei competențe parțiale, anume competenței specializate.

Aspecte conexe: schițarea unor scenarii curriculare în vederea creării competențelor plurilingvistice și pluriculturale.

CUQ Jean-Pierre, GRUCA Isabelle

Cours de didactique du français langue étrangère et seconde, Grenoble: Presses Universitaires de Grenoble, 2002

Sunt prezentate două concepții globale privind alegerea conținuturilor de predare / învățare. Prima, oficială, de natură instituțională, elaborează programe bazate pe reprezentări culturale, ideologice și metodologice; există posibilitatea unei negocieri a contractului didactic, eventual a unor ajustări pe parcursul procesului instructiv. A doua concepție, inspirată din teoriile pragmatice ale educației, nu insistă atât pe definirea prealabilă a conținuturilor, cât pe metodologia care îi permite studentului să descopere el însuși aceste conținuturi.

În perspectivă pragmatică, conceptul de silabus este preferat celui de programă. Silabusul noționalo-funcțional ordonează conținuturile pe baza noțiunilor și a funcțiilor cu impact. Demersul interesează în particular predarea / învățarea limbilor cu obiective specifice.

Curentul pragmatic concepe conținuturile nu în termenii itemurilor lingvistice, ci ai competențelor, competența de comunicare fiind predominantă. Cunoștințele care compun competențele sunt de ordin

declarativ (cu două componente: competența organizațională, alcătuită din competența gramaticală + discursivă, și competența pragmatică, formată din competența funcțională +competență sociolingvistică), respectiv procedural (competență operațională, compusă, spre exemplu, dintr-o competență de înțelegere, o alta de producere și din strategii de comunicare).

În evoluția de la competență la performanță, conținuturile definite în termeni de cunoștințe lasă locul celor descrise în termeni de aptitudini (*savoir-faire, savoir être*) necesare realizării unor activități (*tâches*) precise.

Probleme conexe: istoric al demersului comunicativ în didactica limbilor; orientări metodologice; sisteme de evaluare.

CYR P.

Les stratégies d'apprentissage, Paris: Clé International, 1988

Conținuturile, abordate în capitolul 7 al lucrării, sunt descrise din perspectiva a trei categorii de cunoștințe – declarative, procedurale, condiționale – și a trei etape necesare construcției cunoașterii – etapa cognitivă, asociativă și etapa automatismelor -, dezvoltate în didacticile inspirate de cercetările din psihologia cognitivă.

DANILO Michel, PENFORNIS Jean-Luc, LINCOLN M.

Le français de la communication professionnelle, Paris: Clé International, 1993

Metoda se focalizează pe varietatea formelor de comunicare în lumea afacerilor: comunicare orală (reuniuni, conversații telefonice, negocieri) și scrisă (corespondență comercială), comunicare internă (note de serviciu, rapoarte...) și externă (corespondența cu parteneri: ofertă, comandă, reclamație...). Conținuturile pragmatice sunt în concordanță cu temele propuse; conținuturile gramaticale nu constituie un obiectiv prioritar al metodei.

DANILO Michel, TAUZIN Béatrice

Le français de l'entreprise, Paris: Clé International, 1990

Metoda, adresată studenților de nivel intermediar, se concentrează pe cunoașterea întreprinderii și pe relațiile socioculturale, respectiv economice în lumea francofonă a afacerilor. Sunt propuse 10 dosare tematice care prezintă întreprinderea, activitatea și serviciile acesteia. Exercițiile aferente mobilizează actele de vorbire specifice comunicării în întreprindere.

DANY Max, FIEVEZ-DUPAS J., MEAUDRE R.

Le français des négociations commerciales, Paris: Hachette, 1989

Metoda presupune o bună cunoaștere a limbii franceze în plan gramatical, lexical, în planul practicilor de comunicare și al cunoștințelor cu caracter tehnologic din sectorul comercial și al gestiunii întreprinderilor.

Domeniile profesionale, partea centrală a lucrării, sunt structurate în trei capitole și acoperă o paletă conceptuală largă (întreprindere, producție, distribuție, comerț, import, export...).

Practicile comunicative propuse au ca obiectiv dobândirea a patru aptitudini fundamentale: a stabili contacte interpersonale, a informa, a argumenta și a convinge.

DELCOS Jacques, LECLERCQ Bernard, SUVANTO Merja

Français des relations professionnelles. Carte de visite, Paris: Didier, 2000

Metoda propune unui public de nivel intermediar în franceză trei dosare cu documente centrate pe situații autentice din lumea afacerilor (reuniuni, conversații telefonice, recrutare).

DESCAYRAC C.

Les (auto-)apprentissages culturels et langagiers, Porcher Louis (coord.), **Les auto-apprentissages**, Paris: Hachette, 1992

Articolul se focalizează pe selectarea conținuturilor pentru situația de învățare autonomă. Conținuturile sunt tratate în maniera tabelor sinoptice din manuale și apar grupate în trei coloane: comunicare / acte de vorbire / conținut lingvistic (gramatică, lexic...); teme / aspecte socioculturale / civilizație.

Optica adoptată în materie de conținuturi culturale: predarea / asimilarea cunoștințelor de civilizație nu constituie un scop în sine, ci un mijloc pentru comunicare.

GALISSON Robert, PUREN Christian

La formation en questions, Paris: CLE International, 1999

Autorii fac referire la o tipologie, pertinentă în didactica limbilor, a obiectivelor descrise în termenii diverselor tipuri de cunoștințe. Se disting cunoștințele propriu-zise („cunoștințe declarative), cunoștințele de ordinul abilităților practice – *savoir-faire* -, numite „cunoștințe procedurale”, și atitudinile generale (*savoir-être*) - acceptarea diferențelor culturale, respectarea principiilor etice și democratice, curiozitate, rigoare intelectuală etc. -, în corespondență cu obiectivele formative sau educaționale.

GEOFFROY Christine

De la compétence interculturelle en milieu de travail. Un rôle à jouer pour l'enseignant de langues, **Les langues modernes**, 4, „Les contenus de civilisation”, 1998, p.47-58

Studiul face un bilanț al competențelor și abilităților de activat în interacțiunile dintre francezi și englezi, angajați în aceeași întreprindere. Neînțelegerile (conflictele deschise) dintre ei evidențiază legătura dintre cultura de origine și comportamentul verbal. De aici, pertinenta reflecțiilor asupra rolului profesorului de limbi străine în transmiterea cunoștințelor și a modalităților de utilizare a acestora, necesare unui mediator cultural.

Accentul cade, în continuare, pe examinarea competenței de mediere culturală a cărei dobândire servește unei duble finalități didactice: însușirea competenței de comunicare interculturală și, în plan educațional, accesarea, în acord cu textul Consiliului European, la o cetățenie democratică, activă, în spațiul noii Europe. În optica autoarei, progresia în achiziționarea competenței de mediere culturală este una contrastivă.

În final, autoarea prezintă reperele esențiale ale propriului curs de mediere culturală franco-engleză, predat la o universitate tehnologică: obiective și activități didactice care favorizează compararea diverselor aspecte culturale, identificarea diferențelor generatoare de stereotipii și neînțelegeri; studenții sunt stimulați să examineze stereotipiile sau să-și imagineze soluții de mediere.

GRUERE Jean-Pierre, MOREL Pierre

Cadres français et communications interculturelles: comment sont-ils perçus? Comment se perçoivent-ils? Comment perçoivent-ils les autres?, Paris: Eyrolles, 1991

Pe baza unei reflecții, generale, asupra dificultății de a interacționa verbal cu parteneri de alte culturi, lucrarea abordează problema incidenței diferențelor culturale în planul managementului organizațiilor. Considerațiile autorilor sunt centrate pe managerii francezi: modul în care aceștia sunt percepuți în străinătate, maniera în care se percep ei înșiși sau în care îi percep pe străini.

GRUNEBERG Anne, TAUZIN Béatrice

Comment vont les affaires. Cours de français professionnel pour débutants, Paris: Hachette, 2000

Metoda, interesând debutanții în franceză, prezintă conținuturile tematice sub trei rubrici: „Viața profesională” (cu referire la întreprindere), „Viața cotidiană” (aspecte socioprofesionale), „Cultura” (elemente de cultură și civilizație). Conținuturile lingvistice sunt expuse într-o progresie clasică.

JEANNENEY Jean-Noël dir.

Une idée fausse est un fait vrai: les stéréotypes nationaux en Europe, Paris: Odile Jacob, 2000

Lucrarea grupează diferite contribuții în jurul stereotipiilor naționale. Autorii încearcă să înțeleagă, prin intermediul istoriei, al mass-mediei, al școlii sau al politicii, natura, funcțiile și mutațiile acestor stereotipii. Percepția pe care fiecare țară o are despre celelalte țări se exprimă și prin asemenea clișee cu impact profund asupra comportamentului colectiv.

KERBRAT-ORECCHIONI Catherine

Les interactions verbales, tome III, Paris: Armand Colin, 1994

Lucrarea cercetează variațiile culturale și universalile din sistemele conversaționale vizând degajarea „profilului comunicativ” sau a „stilului comunicativ” al unei comunități – modul său de a se prezenta și de a se comporta interacțional. În acest scop, sunt descrise pe larg patru axe susceptibile de a fundamenta, alături de alte criterii, o tipologie a „etnolectelor” conversaționale: locul comunicării verbale în funcționarea societății, concepția despre relațiile interpersonale, concepția despre politețe, gradul de ritualizare.

Să reținem și că trăsăturile ce compun *profilul* comunicativ (etosul) al oricărei comunități apar ca un ansamblu structurat pe baza afinităților dintre categorii ale diferitelor axe (din cele patru). Un exemplu: asociațiile dintre preferința pentru comunicarea directă + egalitarism și preferința pentru comunicarea indirectă + etos ierarhic sunt mai frecvente decât preferința pentru comunicarea directă + etos ierarhic sau preferința pentru comunicarea indirectă + egalitarism.

Comunicarea interculturală este abordată prin prisma variațiilor din sistemele interacționale (normative), variații care pot conduce la „rateuri” comunicaționale. Cunoașterea temeinică a normelor comunicative și a diferențelor de la o cultură la alta ar permite eliminarea neînțelegerilor care afectează adeseori schimburile interculturale.

Alte „fapte” tratate: organizarea tematică, logică și retorică a discursului, formele de adresare într-o perspectivă comparativă, variații culturale și constante cu privire la actele de limbaj, la ritualurile unei conversații.

LE GOFF Claude

French for Business (Le français des affaires), Paris: Hatier, 1989

Fiecare capitol al metodei este centrat pe aspecte interne ale întreprinderii (secretariat, servicii: contabilitate, cumpărări, vânzări, syndicate ...), dar și pe aspecte externe (bancă, bursă, asigurări, publicitate). Lucrarea nu își propune să prezinte în mod sistematic conținuturile gramaticale.

LOVITT R. Carl

Rethinking the Role of Culture in International Professional Communication, în **Exploring the Rhetoric of International Professional Communication: An Agenda for Teachers and Researchers**, New York: Baywood Publishing Company, Inc., 1999

Autorul (profesor de engleză predând cursuri de comunicare profesională în context internațional) ridică o serie de probleme relative la corelația dintre cultură și comunicare profesională, semnificative dintr-un unghi didactic: ce cunoștințe și aptitudini trebuie să posedă studenții pentru ca, ulterior, în viața profesională, să comunice eficient într-o economie globală? Ce activități și strategii pedagogice îi ajută să le dobândească?

Asemenea întrebări sunt corelative altora, de genul: care factori culturali influențează comunicarea profesională? Cum o influențează? Sunt acești factori singurii determinanți ai comunicării profesionale internaționale?

Este privilegiată abordarea retorică a comunicării profesionale internaționale, de unde și accentul, în context didactic, pe sensibilizarea studenților la strategii retorice în măsură să-i ajute să-și adapteze comunicarea în funcție de situații particulare.

NIKOU Théodora

L'interculturel: essai de mise en pratique, Travaux de didactique du français langue étrangère, no. 42, 1999, p. 137-161

Articolul este o reflecție asupra interculturalității și a utilizării ei în orele de limbi străine, în particular asupra predării / învățării francezei ca limbă străină (FLE) în Grecia.

După o definiție a termenului și o schițare a contextului predării FLE în Grecia, autoarea se focalizează pe didactica unor produse culturale, precum imaginea și textul literar.

PAGANINI G. (coord.), ZARATE Geneviève, COSTE Daniel et al.

Différences et proximités culturelles: l'Europe. Espaces de recherche, Paris: L'Harmattan, 2001

Lucrarea aduce în discuție relevanța noțiunilor de „alteritate”, „diferență”, „distanță”, „proximitate”, în contextul unificării europene, unificare presupusă a reduce distanța dintre membrii acestei comunități.

Ecourile dinamicii europene se pot deja sesiza în plan cultural și identitar. Insuși conceptul de „Europa” face obiectul unor reprezentări colective reînnoite.

Sunt analizate ariile de contact cultural (locurile de muncă, spațiile de învățământ...) în care apar diferențe și proximități.

Se disting trei mari axe de cercetare: reprezentările străinului și mobilitatea transfrontalieră, interacțiunile lingvistice și întâlnirile internaționale, frontierele.

PEROTTI Antonio

Plaidoyer pour l'interculturel, Strasbourg: Les éditions du Conseil de l'Europe, 1994

Este prezentată o sinteză a reflecțiilor privind educația interculturală, conținute în numeroase lucrări ale Consiliului de cooperare culturală din cadrul Consiliului Europei.

Educația interculturală este examinată atât din unghiul rațiunii ei de a fi (realitățile sociale care o justifică și guvernează) cât și al conținuturilor de transmis (cunoștințe teoretice, aptitudini, valori). Obiectivele și conținuturile educării în sensul interculturalității sunt fundamentate pornind de la un set de noțiuni esențiale: asimilare, cultură, democrație culturală, identitate culturală, integrare, minoritate, socializare.

Sunt precizate două dimensiuni ale educării interculturale: dimensiunea „cunoștințe” și dimensiunea relațională.

Problematice conexe: articularea multiplelor componente ale demersului intercultural într-o programă educativă, metodologii, proiecte pedagogice susținute de o nouă paradigmă educativă în virtutea căreia fiecare disciplină va fi studiată pornind de la „celălalt”.

PORCHER Louis

Le français langue étrangère, Paris: Hachette, 1995

Problemele didactice legate de intercultural, respectiv de conținuturile competenței culturale, în particular ale competenței în cultura franceză, sunt tratate îndeosebi în capitolul III al lucrării.

Admițând că predarea / învățarea limbii franceze ca limbă străină nu se reduce la transmiterea / asimilarea conținuturilor strict lingvistice, autorul pledează pentru recunoașterea importanței dimensiunii culturale a acestui proces didactic. În acest context, se impune privilegierea pedagogiei interculturale în accepția pe care i-o dă Consiliul Europei.

Utilizatorii francezei, cu precădere întreprinderile, se preocupă de aspectele interculturale ale comunicării, altfel spus, de cunoașterea valorilor partenerilor de afaceri.

Capacitatea de a comunica în franceză, cunoștințele despre cultura franceză în general și a practicilor indigene în special, însoțite de abilități de utilizare a acestora în vederea integrării în societatea franceză, a înțelegerii ei, sunt reunite și descrise sub denumirea de „competențe lingvistico-culturale”.

PUREN Christian

La culture en classe de langue: Enseigner quoi? et quelques autres questions non subsidiaires (postface), **Les langues modernes**, 4, „Les contenus de civilisation”, 1998

Se evidențiază rezistența pe care o opune obiectul „cultură” la operațiile didactice de bază: descriere, selectare, structurare, progresie, prezentare, explicare, respectiv elaborarea de exerciții vizând însușirea elementelor culturale, cu obiective parțiale precise (reperarea faptelor culturale, relaționarea lor logică etc.), evaluare.

Sunt comentate, în continuare, cinci tipuri de abordări didactice ale culturii, pentru ca, în final, să se discute necesitatea unui echilibru între cele trei obiective majore ale didacticii limbilor: comunicativ, cultural și formativ. În paralel, autorul insistă pe valențele cognitive și interrelaționale ale cunoașterii unei limbi străine: descoperirea realităților culturale străine și comunicarea propriilor realități culturale în dialogul cu parteneri străini.

RENNER H., RENNER U., TEMPESTA G.

Le français du tourisme, Paris: Clé International, 1991

Metoda conține noțiuni de franceză a turismului și situații de comunicare generale, referitoare la acest domeniu profesional (agenția de voiaj, informarea clientului cu privire la orarul trenurilor, rezervarea unui bilet sau a unei camere de hotel etc.), dar și informații mai speciale, despre meseriile din sectorul turismului ori industria turismului.

Manualul oferă materiale autentice (extrase din presa franceză, dialoguri înregistrate) și activități orale (întrebări-răspunsuri, jocuri de roluri etc.).

SANCHEZ MACAGNO Marie-Odile, CORADO Lydie

Faire des affaires en français. Analyser... S'entraîner... Communiquer..., Paris: Hachette, 2000

Adresată studenților de nivel intermediar în cunoașterea francezei, metoda acoperă aproape toate sectoarele și relațiile proprii unei întreprinderi, dar și contextul socioeconomic în care aceasta funcționează.

Fiecare dosar se articulează în jurul a cinci rubrici corespunzând celor patru competențe fundamentale (înțelegerea orală și scrisă, exprimarea orală și scrisă), respectiv obiectivului de îmbogățire a lexicului din domeniul economic.

SIMARD C.

Éléments de didactique du français langue première, Montréal: Éditions du Nouveau Pédagogique, 1997

Sunt descrise (a se vedea în special capitolul 4) diversele moduri de organizare a conținuturilor în L1 (limba 1), unele aspecte dovedindu-se utile și pentru L2. Un exemplu îl constituie nivelurile specifice conținuturilor lingvistice: fonetic, ortografic, lexical, gramatical, textual, pragmatic. Noțiunea de competență reprezintă fundamentul prezentării conținuturilor în didactica francezei.

Aspecte conexe: corelarea variabilei „conținuturi” cu alte variabile ale procesului de predare / învățare.

SZILAGYI Elisabeth

Affaires à faire. Pratique de la négociation d'affaires en français, Grenoble: Presses Universitaires de Grenoble, 1990

Focalizată pe negociere și comerț internațional, metoda privilegiază comunicarea orală, sub aspectul înțelegerii și al exprimării.

Fiecare aspect studiat (corespondența internă a întreprinderii, recrutarea personalului, negocierea prin telefon, modalități de plată, documente de transport...) este însoțit de documente cu informații practice.

În final, lucrarea oferă studenților un glosar axat pe termeni de specialitate și un set de noțiuni lexicale din domeniul bancar.

THILL V. John, BOVÉE L. Courtland

Excellence in Business Communication, fifth edition, New Jersey: Upper Saddle River, 2002

Cursul furnizează informații și materiale din diverse domenii și situații de comunicare, esențiale pentru interacțiunile în contextul afacerilor: etică, diversitate culturală, sistem juridic, obstacole ale comunicării intersubiective, tehnologii de comunicare.

Sunt evidențiate competențele necesare studenților pentru a face tranziția între facultate și locul de muncă. În vederea achiziționării acestor competențe, de natură cognitivă și practică, sunt propuse documente, exerciții, studii de caz, simulări.

Competența interculturală face obiectul unui capitol aparte (capitolul 3 din prima parte a lucrării). Aici sunt prezentate categorii și relaționări conceptuale (etnocentrism, stereotipii, context, limbă și cultură ...), relevante pentru atingerea obiectivului global (comunicarea interculturală în situații de afaceri) și li se propun studenților nenumărate tipuri de activități în măsură să le dezvolte capacitatea de comunicare orală și scrisă, de receptare și de exprimare în cadrul afacerilor cu parteneri de diverse culturi.

TOMALIN Barry, STEMPLESKI Susan

Cultural awareness, Oxford: Oxford University Press, 1994

Lucrarea oferă 70 de activități având ca obiectiv ameliorarea competențelor de comunicare interculturală. Activitățile sunt concepute în contextul studierii culturii anglo-saxone, însă pot fi adaptate cu ușurință și la didactica francezei.

Autorii grupează activitățile în mai multe capitole: recunoașterea imaginilor și a simbolurilor culturale; utilizarea produselor culturale; examinarea aspectelor ținând de viața cotidiană; obișnuințe culturale; stiluri de comunicare; explorarea valorilor și a atitudinilor; experiențe interculturale.

TOST PLANET A. Manuel

Statut, objectifs et caractéristiques actuelles de l'interculturel en didactique des langues, Les langues modernes, 3, 2002, p. 42-54

Articolul discută aspecte atât din macrostructura predării / învățării limbii franceze ca limbă străină (FLE), obiective, respectiv conținuturi generale, cât și din microstructură: proceduri concrete de dobândire a competențelor socioculturale și interculturale de bază, necesare comunicării curente. Sursa de inspirație o constituie „Cadrul european comun de referință pentru limbi”, elaborat de Consiliul Europei.

Referitor la conținuturile formării interculturale în contextul predării limbilor străine, autorul reține ca incontestabile cunoștințele despre realitatea socioculturală: comportamentul francezilor în situații cotidiene (obiceiuri, condiții de viață, relații interpersonale, valori, credințe...), atitudinea acestora față de timp (ierarhie, statut), tipuri de discurs, codul non verbal.

Perspectiva acțională privilegiată permite exploatarea cunoștințelor pentru realizarea unor activități în cadrul unui domeniu particular.

Aspecte conexe: surse de informații culturale; moduri de utilizare a documentelor culturale; evaluare.

TRUSCOTT S., MITCHELL M., TAUZIN Béatrice, PRUVOT-BÜTTNER Claude

Le français à grande vitesse. Parlons affaires. Cours intensif pour débutants, Paris: Hachette, 1994

Metoda se preocupă îndeosebi de aspectele socioprofesionale. Selectarea situațiilor de comunicare a pornit de la cerințele vieții cotidiene și a vieții profesionale, fără să se privilegieze totuși limbajul de specialitate.

Sunt propuse conversații simple, încadrând situații profesionale și paraprofesionale (rezervarea unei camere de hotel, stabilirea de contacte cu clienții, a deschide un cont în bancă, a face o comandă etc.).

Prioritatea o deține demersul comunicativ, însă se asigură și o progresie lexico-gramaticală.

VARNER I. Iris

The theoretical foundation for intercultural business communication: A conceptual model, **The Journal of Business Communication**, vol. 37, no.1, 2000, p. 39-57

Articolul discută conexiunea dintre cele trei variabile, cultură, comunicare, afaceri, care, prin interacțiune sinergetică, generează constructul „comunicare interculturală în afaceri”, al cărui sens este mai cuprinzător decât sensul părților componente. Dinamismul relației dintre aceste trei variabile are implicații în dezvoltarea unei culturi tranzacționale.

Pe de altă parte, sunt evidențiate câteva tipuri de culturi, pertinente din unghiul comunicării în afaceri la nivel internațional: cultura națională – deși nu toate aspectele (detaliile) acesteia sunt relevante în situații profesionale -, cultura generală a afacerilor și cultura specifică (a întreprinderii).

În paralel, se remarcă necesitatea familiarizării studenților cu stiluri de comunicare individuale întrucât, până la urmă, nu culturile comunică între ele, ci subiecții umani.

ZARATE Geneviève

Représentations de l'étranger et didactique des langues, Paris: Didier, 1993

Lucrarea, conceptuală și pragmatică, propune o pedagogie dinamică și suplă, în care asimilarea cunoștințelor culturale nu este scop în sine, ci un instrument mobilizat permanent în vederea comunicării în limba străină.

Din perspectiva noii pedagogii sugerate, exploatarea didactică a noțiunii de „representare a străinului” impune un demers diferit de cel al „dosarului de civilizație” unde decupajul tematic nu evidențiază corelarea diverselor practici sociale ale unei comunități culturale.

Reflecții conexe: moduri de utilizare a documentelor cu valoare de mediator al realității culturale abordate; relația dintre lingvistic și cultural; evaluarea conținuturilor culturale în funcție de coerența răspunsurilor propuse de studenți.